

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2570

[Total No. of Pages : 4

[4707] Ext. - 11

M.A. (External)

SOCIOLOGY

**Classical Sociological Tradition and Methodology of Social Research
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures in the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Write an essay on 'emergence of sociology'.

OR

- b) Critically discuss Marxian conceptions of 'Base' and 'Superstructure'.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Examine Durkheim's theory of religion.

OR

- b) Critically evaluate weber's theory of 'Protestant Ethics and spirit of Capitalism'.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) What is positivism? What are the features of vienna circle's positivism?

OR

- b) Explain the main arguments of feminist critique of positivism.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. [20]

a) Examine the survey method as a quantitative Research strategy.

OR

b) Differentiate between qualitative and quantitative methods of social research.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words each : [20]

a) Limitations of classical theory with reference to gender and race.

b) Social facts.

c) Types of authority.

d) Ethnomethodology.

e) Advantages of structured interview.

f) Tringulation.

Total No. of Questions : 5]

P2570

[4707] Ext. - 11

M.A. (External)

SOCIOLOGY

Classical Sociological Tradition and Methodology of Social Research

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा. [20]

अ) 'समाजशास्त्राचा उदय' यावर निबंध लिहा.

किंवा

ब) मार्क्स यांच्या पाया (Base) आणि इमला (Superstructure) या संकल्पनांची टीकात्मक चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा. [20]

अ) डुरखीम यांच्या धर्म सिद्धांताचे परीक्षण करा.

किंवा

ब) वेबर यांच्या 'प्रोटेस्टंट नीतीतत्वे व भांडवलशाहीचा आत्मा' या सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा. [20]

अ) प्रत्यक्षवाद म्हणजे काय ? व्हिएन्ना सर्कलच्या प्रत्यक्षवादाची वैशिष्ट्ये कोणती ?

किंवा

ब) प्रत्यक्षवादावरील स्त्रीवादी टीकेतील मुख्य मुद्दे स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा. [20]
- अ) संख्यात्मक संशोधनातील एक पद्धती म्हणून सर्वेक्षण पद्धतीचे परीक्षण करा.
किंवा
- ब) सामाजिक संशोधनाच्या गुणात्मक व संख्यात्मक अभ्यास पद्धतीतील भेद स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा. [20]
- अ) लिंगभाव व वंशाच्या संदर्भात अभिजात सिद्धांताच्या मर्यादा.
- ब) सामाजिक व तथ्ये
- क) अधिकाराचे प्रकार
- ड) लोकान्वयी अभ्यास पद्धती
- इ) संरचित मुलाखतीचे फायदे
- फ) त्रिकोणीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2571

[Total No. of Pages : 4

[4707] Ext. - 12
M.A. (External)
SOCIOLOGY (Compulsory)
Sociology of India and Introduction to Sociological Theories
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Critically analyse the formation of Sociology in India.
- b) Examine A. R. Desai's contribution to dialectical perspective to study Indian society.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) State features of kinship in India. Discuss the co-relation between kinship and family in India.
- b) Elaborate on M.N. Srinivas' views on Indian society.

Q3) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Critically evaluate C.W. Mill's contribution to conflict theory.
- b) Critically evaluate Alfred Schutz's perspective on phenomenology.

Q4) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Discuss Merton's critique on the three essential postulates in functional analysis.
- b) Explain Parsons' AGIL model.

P.T.O.

Q5) Write any four short notes within 100 words each :

[20]

- a) Features of rural society in India.
- b) Tribe as a base of Indian social stratification.
- c) Feminist view on Indian society.
- d) Radcliff Brown's concept of structure.
- e) Middle range theory.
- f) Tenets of ethnomethodology

Total No. of Questions : 5]

P2571

[4707] Ext. - 12
M.A. (External)
SOCIOLOGY (Compulsory)
Sociology of India and Introduction to Sociological Theories
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) भारतातील समाजशास्त्राच्या जडणघडणीचे टीकात्मक विश्लेषण करा.

ब) भारतीय समाजावरील द्वंद्वत्मक दृष्टीकोनातील ए.आर. देसाई यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) भारतातील नातेसंबंधांची वैशिष्ट्ये सांगा. भारतीय कुटुंब व नातेसंबंधातील परस्परसंबंधाची चर्चा करा.

ब) भारतीय समाजावरील एम. एन. श्रीनिवास यांचे विचार विशद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) संघर्ष सिद्धांतातील सी.डब्ल्यू. मिल्स यांच्या योगदानाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

ब) प्रघटनशास्त्रासंबंधी आल्फ्रेड शूट्झ यांच्या दृष्टीकोनाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
- अ) प्रकार्यवादी विश्लेषणाच्या तीन मूलभूत तत्वांवरील मर्टन यांनी केलेल्या टीकेची चर्चा करा.
- ब) पार्सन्स यांचा AGIL आराखडा स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) भारतातील ग्रामीण समाजाची वैशिष्ट्ये.
- ब) जमात: भारतीय स्तरीकरणाचा एक आधार.
- क) भारतीय समाजावरील स्त्रीवादी विचार.
- ड) रॅडक्लिफ ब्राऊन यांची संरचनेची संकल्पना.
- इ) मध्यस्तरीय सिद्धांत.
- फ) लोकजीवनपद्धतीशास्त्राची तत्वे.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2572

[Total No. of Pages : 4

[4707] Ext. - 13

M.A. (External)

SOCIOLOGY

Agrarian Society and Sociology of Education

(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question with in 500 words. [20]

- a) Critically examine the features of agrarian and tribal society.
- b) Explain the consequences of colonial land settlement in India.

Q2) Answer any one of the following question with in 500 words. [20]

- a) Critically examine the poverty alleviation programmes in India.
- b) Examine the impact of globalization on Indian agriculture.

Q3) Answer any one of the following question with in 500 words. [20]

- a) Explain Talcott parsons contribution to sociology of education.
- b) Examine Ivan illicits views about philosophy of education.

Q4) Answer any one of the following question with in 500 words. [20]

- a) Examine the contribution of nationalists to educational development in India.
- b) Describe the programmes of education in order to solve the problems of inequality in education.

P.T.O.

Q5) Write any four short notes on the following with in 100 words : [20]

- a) Functional approach to study peasant society.
- b) Features of Community Development programme.
- c) Shetkari sanghtana.
- d) Meaning and difinitions of sociology of education.
- e) Education as a fundamental Right.
- f) Adult Education programme.

Total No. of Questions : 5]

P2572

[4707] Ext. - 13
M.A. (External)
SOCIOLOGY
Agrarian Society and Sociology of Education
(2013 Pattern) (Optional Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी पश्ना पत्रिका प्रमाण मानवी.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) कृषक आणि आदिवासी समाजाच्या वैशिष्ट्यांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
ब) वसाहतवादी जामीन धारणेचे भारतावरील परिणाम स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) भारतातील दारिद्र्य निर्मुलन कार्यक्रमाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
ब) भारतीय शेतीवरील जागतिकीरणाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रातील टॅलकॉट पार्सन्स यांचे योगदान स्पष्ट करा.
ब) शिक्षणाच्या तत्वज्ञाना संबंधी इव्हान ईलिच यांच्या विचारांचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) भारतातील शिक्षणाच्या विकासाला राष्ट्रवाद्यांनी दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.
ब) शिक्षणातील विषमतेच्या समस्या सोडविण्यासाठी आयोजित कार्यक्रमांचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर 100 शब्दांत टीपा लिहा. [20]

- अ) कृषक समाजाच्या अभ्यास करण्यासाठी वापरला जाणारा कार्यवादी दृष्टिकोन.
- ब) समुदाय विकास कार्यक्रमाची वैशिष्ट्ये.
- क) शेतकरी संघटना.
- ड) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राचा अर्थ आणि व्याख्या.
- इ) शिक्षण एक मूलभूत हक्क
- फ) प्रौढ शिक्षण कार्यक्रम

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2573

[Total No. of Pages : 4

[4707] Ext. - 14

M.A. (Part - I) (External)

SOCIOLOGY

Social Movements and Sociology of Media

(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Explain the relationship between social movement and social change and elaborate on the nature and characteristics of social movement.
- b) Critically evaluate the new social movement theory.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Elaborate on the women's movement in India in terms of its leadership and ideology.
- b) Discuss the interrelation between social movements and state in context of globalization.

Q3) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Discuss the social history of media.
- b) Elaborate on the terrorism in transnational cinema.

Q4) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Explain the growth of satellite television in India.
- b) Examine ethnography as a method of media analysis.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following within 100 words : **[20]**

- a) Major issues caused by labour movement in India.
- b) Difference between reform and revival.
- c) Social movement from structural functional perspective.
- d) Media and modernity.
- e) The circuit of culture.
- f) Method of discourse analysis.

Total No. of Questions : 5]

P2573

[4707] Ext. - 14
M.A. (Part - I) (External)
SOCIOLOGY
Social Movements and Sociology of Media
(2013 Pattern) (Optional Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
- अ) सामाजिक चळवळ आणि सामाजिक परिवर्तन यामधील परस्पर संबंध स्पष्ट करून सामाजिक चळवळीचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये विशद करा.
- ब) नव सामाजिक चळवळीच्या सिद्धांताचे चिकीत्सात्मक मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
- अ) नेतृत्व आणि विचारप्रणालीच्या संदर्भात भारतातील स्त्रीचळवळ विशद करा.
- ब) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात सामाजिक चळवळी आणि राज्यसंस्था या मधील परस्पर संबंधांवर चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
- अ) प्रसारमाध्यमांच्या सामाजिक इतिहासावर चर्चा करा.
- ब) राष्ट्रातील चित्रपटांमधील दहशतवाद विशद करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
- अ) भारतातील उपग्रहीय दूरचित्रवाणीचा विकास स्पष्ट करा.
- ब) प्रसारमाध्यमांच्या विश्लेषणामधील पद्धत म्हणून लोकालेख पद्धतीचे परीक्षण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत संक्षिप्त टीपा लिहा. [20]

- अ) भारतातील कामगार चळवळीतील महत्त्वाचे मुद्दे.
- ब) सुधारणा आणि पुनरुज्जीवन यामधील फरक.
- क) संरचनात्मक कार्यवादी दृष्टीकोनामधून सामाजिक चळवळ.
- ड) प्रसारमाध्यमे आणि आधुनिकता
- इ) द सर्कट ऑफ कल्चर (The circuit of culture)
- फ) चर्चा विश्व विश्लेषणाची पद्धत.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2574

[Total No. of Pages : 4

[4707] Ext. - 15
M.A. (External)
SOCIOLOGY
Political Sociology and Health and Society
(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question with in 500 words. **[20]**

- a) Review the contemporary challenges of society and state in India.
- b) Discuss weber's perspective on New Political sociology.

Q2) Answer any one of the following question with in 500 words. **[20]**

- a) Explain the relationship between the state and polity.
- b) Explain the nature and scope of political sociology.

Q3) Answer any one of the following question with in 500 words. **[20]**

- a) Define Health. Explain the scope of Health.
- b) Discuss community health problems in India.

Q4) Answer any one of the following questions with in 500 words. **[20]**

- a) Elucidate conflict and Interactionist approach to health.
- b) Explain the role of NGOs in health sector.

P.T.O.

Q5) Write any four short notes on the following with in 100 words each : **[20]**

- a) Note on hindutva.
- b) Impact of patriarchy on politics
- c) Nature of Authority.
- d) Right to health.
- e) Labeling approach.
- f) Mandal commission.

Total No. of Questions : 5]

P2574

[4707] Ext. - 15
M.A. (External)
SOCIOLOGY
Political Sociology and Health and Society
(2013 Pattern) (Optional Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) भारतातील राज्य व समाजासमोरील समकालीन अवहानांचा आढावा घ्या.
ब) नव राजकिय समाजशास्त्र या विषयी वेबरच्या दृष्टीकोनाची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) राज्य व समाजसंस्था यातील संबंध स्पष्ट करा.
ब) राजकिय समाजशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) आरोग्याची व्याख्या द्या. आरोग्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.
ब) भारतातील समुदाय आरोग्याच्या समस्यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) संघर्षात्मक व अंतरक्रीयावादी आरोग्य विषयक दृष्टीकोण विशद करा.
ब) आरोग्य क्षेत्रातील स्वयंसेवी संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टीपा लिहा.

[20]

- अ) हिंदुत्व यावर टीपा
- ब) पितृसत्तेचा राजकारणावरील प्रभाव
- क) अधिकाराचे स्वरूप
- ड) आरोग्य अधिकार
- इ) वर्गिकरणात्मक दृष्टीकोन
- फ) मंडळ आयोग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2575

[Total No. of Pages : 4

[4707] Ext. - 16
M.A. (External)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
Sociology of Maharashtra : Culture & Society and Sociology of
Labour
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words : [20]

- a) Explain major forces influencing the early history of Maharashtra.
- b) Examine various causes of declining sex ratio in Maharashtra.

Q2) Answer any one of the following within 500 words : [20]

- a) Explain the role of textile mill workers in Samyukta Maharashtra movement.
- b) Evaluate the debate on 'Vedokta Right' in Kolhapur.

Q3) Answer any one of the following within 500 words : [20]

- a) Review the changing organization of work from the era of industrialization to the era of globalization.
- b) Evaluate the impact of neo-liberal policies on unorganized sector in India.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following within 500 words : **[20]**

- a) Elaborate on major issues of labour movement in India and discuss its present challenges.
- b) Discuss the major issues in organizing the unorganized sector in India with the help of examples.

Q5) Write short notes on any four within 100 words each : **[20]**

- a) Causes of farmer's suicide.
- b) Emergence of Dalit Panther.
- c) Caste structure in 19th century Maharashtra.
- d) Implications of transnational labour migration.
- e) Labour in knowledge industry.
- f) Legalist perspective on informal sector.

Total No. of Questions : 5]

P2575

[4707] Ext. - 16

M.A. (External)

SOCIOLOGY

Sociology of Maharashtra : Culture & Society and Sociology of Labour

(2013 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) महाराष्ट्राच्या प्रारंभिक काळातील इतिहासावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

ब) महाराष्ट्रातील घसरत्या लिंग गुणोत्तरामागील विविध कारणांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील गिरणी कामगारांची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) कोल्हापूरातील 'वेदोक्त' अधिकारासंबंधी झालेल्या वाद-विवादाचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) औद्योगिक युगापासून जागतिकीकरणाच्या युगापर्यंत कामाच्या बदलत्या संघटनाचा आढावा घ्या.

ब) नव-उदारमतवादी धोरणांच्या भारतातील असंघटित क्षेत्रावर झालेल्या परिणामांचे मूल्यमापन करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) भारतातील कामगार चळवळीतील महत्वाचे मुद्दे विशद करून सध्याच्या आव्हानांची चर्चा करा.
- ब) भारतातील असंघटित क्षेत्रातील संघटनासंबंधी महत्वाच्या मुद्द्यांची उदाहरणांच्या मदतीने चर्चा करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्यांमागील कारणे
- ब) दलित पँथरचा उदय
- क) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील जातीय संरचना
- ड) श्रमिकांच्या जागतिक स्तरावरील स्थलांतराचे परिणाम
- इ) ज्ञाननिर्मिती उद्योगातील श्रम
- फ) असंघटित क्षेत्रासंबंधी कायदेशीर दृष्टीकोन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3374

[Total No. of Pages : 2

[4707] Ext. - 21

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

SC - 05 : Application of Research Skills

SO - 07 : Sociology of Globalization

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer **any one** of the following question in **500** words each. **[20]**

- i) Describe various steps in writing a research proposal.
- ii) Elaborate on the survey method as an important technique of data collection.

Q2) Answer **any one** of the following question in **500** words each. **[20]**

- i) Explain the economic and cultural dimensions of globalization.
- ii) Examine the challenges posed by globalization to environment.

Q3) Answer **any one** of the following question in **500** words each. **[20]**

- i) Explain the guidelines for review of literature in social research.
- ii) Discuss important steps in qualitative data analysis.

Q4) Answer **any one** of the following question in **500** words each. **[20]**

- i) Explain the inter-relation between globalization and neo-liberalism.
- ii) Discuss various issues involved in transnational migration.

Q5) Write **any two** short notes in **250** words each. **[20]**

- i) Graphic presentation of data
- ii) Use of computers in social research
- iii) Global Governance
- iv) Role of civil society in resisting globalization.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P3374

[4707] Ext. - 21

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

SC - 05 : Application of Research Skills

SO - 07 : Sociology of Globalization

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- i) संशोधन प्रस्ताव लिहिण्यातील विविध पायऱ्यांचे वर्णन करा.
- ii) माहिती संकलनाची महत्वाची पद्धत म्हणून सर्वेक्षण पद्धत विशद करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- i) जागतिकीकरणाचे आर्थिक व सांस्कृतिक पैलू स्पष्ट करा.
- ii) जागतिकीकरणामुळे पर्यावरणाला निर्माण झालेल्या आव्हानांचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- i) सामाजिक संशोधनात साहित्याचा आढावा घेण्यासाठीच्या मार्गदर्शक सूचना स्पष्ट करा.
- ii) गुणात्मक माहिती विश्लेषणातील महत्वाच्या पायऱ्यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- i) जागतिकीकरण व नवउदारमतवादातील आंतर-संबंध स्पष्ट करा.
- ii) राष्ट्रातील स्थलांतराशी संबंधित विविध मुद्द्यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर टीपा 250 शब्दांत लिहा. [20]
- i) माहितीचे आलेखीय सादरीकरण
- ii) सामाजिक संशोधनातील संगणकाचा उपयोग
- iii) जागतिक शासन
- iv) जागतिकीकरणाला प्रतिकार करण्यातील नागरी समाजाची भूमिका

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3373

[Total No. of Pages : 4

[4707] Ext. - 22

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

(SC 06) Sociology of Development and

(SC 08) Contemporary Social Theories

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Differentiate between growth and development. Explain the dependency theory of development.

OR

- b) Critically examine the modernization theory of development.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Elucidate Gouldner's views on the crisis of sociology.

OR

- b) Explain Gidden's theory of structuration.

Q3) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Discuss Mahatma Gandhi's sarvodaya concept with reference to his views on development.

OR

- b) Elucidate schumacher's views on 'small is beautiful'.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following within 500 words each. **[20]**

a) Discuss Foucault and Derrida's contribution to post-structuralism.

OR

b) Discuss Baudrillard and Lyotard's contribution to postmodernism.

Q5) Write short notes on any two of the following within 250 words each. **[20]**

a) India's agrarian crisis

b) Feminist view of development

c) Bourdieu's concept of habitus and field

d) Gramsci's contribution to neo-Marxism.

Total No. of Questions : 5]

P3373

[4707] Ext. - 22

M.A (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

(SC 06) Sociology of Development and

(SC 08) Contemporary Social Theories

(2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण: 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा.

[20]

अ) वाद आणि विकास यांच्यातील फरक सांगा. विकासाचा परावलंबन सिध्दांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विकासाच्या आधुनिकतेच्या सिध्दांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा.

[20]

अ) समाजशास्त्रावरील अरिष्ट यावरील गोल्डनर यांचे विचार विशद करा.

किंवा

ब) गिडन्स यांचा संरचनीकरणाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा.

[20]

अ) महात्मा गांधी यांच्या सर्वोदय संकल्पनेची त्यांच्या विकासा संबंधीच्या विचारांचा संदर्भ घेऊन चर्चा करा.

किंवा

ब) शुमाकर यांचे 'स्मॉल इज ब्युटीफुल' यावरील विचार विशद करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) उत्तर - संरचनावादाला फुको आणि डेरिडा यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
किंवा
- ब) उत्तर - आधुनिकतावादाला बॉद्रीलार्ड आणि ल्योटाई यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर प्रत्येकी 250 शब्दांत टीपा लिहा. [20]
- अ) भारताचे शेतीवरील संकट
ब) विकासाचा स्त्रीवादी दृष्टीकोन
क) बुद्ध्यु यांच्या सवयी व क्षेत्र या संकल्पना
ड) नव - मार्क्सवादाला ग्रामसी यांचे योगदान

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3372

[Total No. of Pages : 4

[4707]Ext.-23
M.A. (Part - II) (External)
SOCIOLOGY
SO - 09 : Sociology of Gender &
SO - 13 : Sociology of Social Work
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following in 500 words : **[20]**

- a) Discuss Marxist and Radical bases of feminism.
- b) Explain problems of women workers in organized sector and gender stereotyping in jobs.

Q2) Answer any one of the following in 500 words : **[20]**

- a) Critically evaluate welfare and development approach of social work.
- b) Describe in detail the concepts of social welfare and social exclusion in context to social work.

Q3) Answer any one of the following in 500 words : **[20]**

- a) Discuss the increasing rate of dropouts among girl child in school education.
- b) Examine how women's movement dealt with issues of dowry and violence.

Q4) Answer any one of the following in 500 words : **[20]**

- a) Examine social work in context to people with special needs.
- b) Explain the significance and steps of report writing of field visit.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 250 words each : **[20]**

- a) Relationship between caste and gender.
- b) Portrayal of women in media.
- c) Public advocacy.
- d) Importance of correctional work.

Total No. of Questions : 5]

P3372

[4707]Ext.-23
M.A. (Part - II) (External)
SOCIOLOGY
SO - 09 : Sociology of Gender &
SO - 13 : Sociology of Social Work
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-
-

- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
अ) स्त्रीवादाच्या मार्क्सवादी आणि जहालवादी आधारभूत मांडणीवर चर्चा करा.
ब) संघटित क्षेत्रातील स्त्री कामगारांसमोरील समस्या सांगून नोकरीतील लिंगभावात्मक साचेबद्धपणा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
अ) समाजकार्याच्या कल्याण आणि विकास दृष्टिकोनाचे टिकात्मक परिक्षण करा.
ब) समाज कार्याच्या संदर्भात सामाजिक कल्याण आणि विलगीकरण ह्या संकल्पनांचे सविस्तर वर्णन करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
अ) मुलींच्या शालेय शिक्षणातील गलतीच्या वाढत्या प्रमाणावर चर्चा करा.
ब) स्त्री चळवळीने हुंडा आणि हिंसा हे प्रश्न कसे हाताळले याचे परिक्षण करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
अ) विशेष गरजू लोकांच्या संदर्भात समाज कार्याचे परिक्षण करा.
ब) क्षेत्र भेटी वरील अहवाल लेखनाचे महत्व आणि पायऱ्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर 250 शब्दात टीपा लिहा.

[20]

- अ) जात आणि लिंगभाव यामधील परस्पर संबंध
- ब) प्रसार माध्यमांमधील स्त्रियांचे चित्रण
- क) जन वकालत
- ड) सुधारात्मक कार्याचे महत्व

( ) ( ) ( ) ( )

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3371

[Total No. of Pages : 4

[4707]Ext. - 24
M.A. (Part - II) (External)
SOCIOLOGY

SO - 10 : Sociology of Disaster and Disaster Management

SO - 14 : Human Rights and Social Justice

Time : 3 Hours]

[Max Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any one of the following in 500 words: [20]

- a) Explain Sociological perspective to disaster management.
- b) Explain causes and consequences of manmade disasters with examples.

Q2) Answer any one of the following in 500 words: [20]

- a) Explain Marxist and Neo-Marxist theory on human rights.
- b) Explain the constitutional rights for the upliftment of scheduled castes.

Q3) Answer any one of the following in 500 words: [20]

- a) What is pre - disaster management? Discuss the need of disaster management in India.
- b) Discuss the role of state in disaster management and administration.

Q4) Answer any one of the following in 500 words: [20]

- a) Examine the different types of movements in relations to human rights issues.
- b) Elucidate the relevance and application of social justice in globalized Society.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 250 words each: **[20]**

- a) Role of media during disaster
- b) Post - disaster stress management
- c) Prisoner's rights
- d) Universal declaration of Human Rights.

Total No. of Questions : 5]

P3371

[4707]Ext. - 24
M.A. (Part - II) (External)
SOCIOLOGY

SO - 10 : Sociology of Disaster and Disaster Management
SO - 14 : Human Rights and Social Justice
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) आपत्ती व्यवस्थापनाचा समाजशास्त्रीय दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
ब) मानवनिर्मित आपत्तीची कारणे आणि परिणाम उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) मानवी हक्काचा मार्क्सवादी व नवमार्क्सवादी सिध्दांत स्पष्ट करा.
ब) अनुसूचित जातींच्या उन्नतीसाठीचे घटनात्मक अधिकार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) आपत्तीपूर्व व्यवस्थापन म्हणजे काय? भारतातील आपत्ती व्यवस्थापनाच्या गरजेची चर्चा करा.
ब) आपत्ती व्यवस्थापन आणि प्रशासनातील राज्याच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) मानवी हक्कांच्या संदर्भातील विविध प्रकारच्या चळवळींचे परीक्षण करा.
ब) वैश्विक समाजामध्ये सामाजिक न्यायाचे महत्व आणि अंमलबजावणी विशद करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा 250 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) आपत्ती समयीची प्रसारमाध्यमांची भूमिका
- ब) आपत्ती पश्चात तणाव व्यवस्थापन
- क) कैद्यांचे अधिकार
- ड) मानवी हक्कांचा जागतिक जाहीरनामा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3370

[Total No. of Pages : 4

[4707]Ext.-25

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

SO - 11 : Environment and Society &

SO - 15 : Ethnicity in India

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one within 500 words. **[20]**

- a) Elucidate the relation between Environment and Society.
- b) Explain with example the concept of sustainable development and its importance with reference to environment.

Q2) Answer any one within 500 words. **[20]**

- a) Discuss the relation between gender and ethnicity.
- b) Evaluate with example the crisis of secularism in India.

Q3) Answer any one within 500 words. **[20]**

- a) Explain Global warming as an environment problem.
- b) Discuss Narmada Bachao Andolan as an example of environment movement in India.

Q4) Answer any one within 500 words. **[20]**

- a) Elaborate on various perspectives on ethnicity.
- b) Explain how subnational movements challenged national unity in India.

P.T.O.

Q5) Write notes on any two of the following within 250 words each.

[20]

- a) Meaning of ethnicity and multi culturalism.
- b) Problems of Urban environment.
- c) Language problem in India.
- d) Problems of Genetically Modified Food.

Total No. of Questions : 5]

P3370

[4707]Ext.-25

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

SO - 11 : Environment and Society &

SO - 15 : Ethnicity in India

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

अ) पर्यावरण आणि समाज यांच्यातील परस्पर संबंध विशद करा.

ब) शाश्वत विकासाची संकल्पना उदाहरणासहित देऊन, पर्यावरणाच्या संदर्भात त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

अ) लिंगभाव आणि वांशिकता या मधील परस्पर संबंधावर चर्चा करा.

ब) भारतामधील धर्मनिरपेक्षतावादावरील संकटाचे उदाहरणासहित मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

अ) पर्यावरणीय समस्या म्हणून जागतिक तापमानवाढी ची चर्चा करा.

ब) भारतातील पर्यावरणीय चळवळीचे उदाहरण म्हणून नर्मदा बचाव आंदोलनाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

अ) वांशिकतेवरील विविध दृष्टिकोन विशद करा.

ब) भारतातील राष्ट्रीय ऐक्याला उपराष्ट्रवादी चळवळी कसे आव्हान देतात हे स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा.

[20]

- अ) वांशिकता आणि बहुसांस्कृतिकतावादाचा अर्थ
- ब) नागरी पर्यावरणाच्या समस्या
- क) भारतातील भाषाविषयक समस्या
- ड) जनुकीय पध्दतीने विकसित केलेल्या अन्नाच्या समस्या

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3369

[4707] Ext. - 26

[Total No. of Pages : 2

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

**Urban Sociology and Sociology of Crime
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words. [20]

- i) Define Urban Sociology and explain development of Urban Sociology in India.
- ii) Assess critically Berger's traditional theory in Urban Sociology.

Q2) Answer any one in 500 words. [20]

- i) Explain concept of crime and discuss its characteristics.
- ii) Define white collar crime and explain its causes.

Q3) Answer any one in 500 words. [20]

- i) Discuss urban environment with reference to urban transport, water crises and air pollution.
- ii) Discuss role of state and planning agencies in urban governance.

Q4) Answer any one in 500 words. [20]

- i) Explain nature of crime against women.
- ii) Define terrorism and explain its causes.

Q5) Write any two short notes in 250 words each. [20]

- i) Role of NGOs in urban governance.
- ii) Suburbanization.
- iii) Cyber crime.
- iv) Rehabilitation of Prisoners.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P3369

[4707] Ext. - 26

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

Urban Sociology and Sociology of Crime

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तासा]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- i) नागरी समाजशास्त्राची व्याख्या लिहा आणि नागरी समाजशास्त्राची भारतातील विकास स्पष्ट करा.
- ii) नागरी समाजशास्त्रातील बर्जेरच्या पारंपारिक सिद्धांताचे टिकात्मक परिक्षण करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- i) गुन्ह्यांची संकल्पना व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ii) पांढरपेशा गुन्हेगारीची व्याख्या द्या आणि कारणे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- i) नागरी वाहतूक, पाणी संकट आणि वायुप्रदुषण संदर्भ देऊन नागरी पर्यावरणाची चर्चा करा.
- ii) नागरी प्रशासनामध्ये राज्य आणि नियोजन संस्थांचा भूमिकेची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- i) महिलाविरूद्धच्या गुन्ह्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ii) दहशतवादाची व्याख्या द्या आणि त्याची कारणे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर 250 शब्दांत टिपा लिहा. [20]
- i) नागरी प्रशासनामध्ये बिगर शासकिय संस्थांची भूमिका.
- ii) उपनागरीकरण
- iii) संगणकिय गुन्हे
- iv) कैद्यांचे पुर्नवसन

ॐॐॐ